

Standpunt

Financiering van het hoger onderwijs

Rapporteur & Co-rapporteur	Zoë Vandamme
Datum goedkeuring bureau	04 mei 2017
Datum goedkeuring av	24 mei 2017
Contactpersoon	Zoë Vandamme (zoevandamme@gmail.com) Liesbeth Maene (Onderwijs@vvs.ac)
Probleemstelling, oplossing en korte inhoud.	Zie kader hieronder

De laatste jaren ervaart het hoger onderwijs in Vlaanderen een onderfinanciering die de instellingen dwingt meer te doen met minder middelen. Als Vlaamse Vereniging van Studenten vrezen we dat dit de kwaliteit van ons hoger onderwijs in gevaar brengt en té veel druk legt op het personeel van de instellingen. Bovendien verhoogde de financiële drempel voor studenten sinds 2015 met de verhoging van het studiegeld. VVS vreest dat hiermee ook de toegankelijkheid in gevaar komt.

Als Vlaamse Vereniging van Studenten dringen we aan op:

- Een aangepast financieringssysteem waarbij een juist evenwicht gezocht wordt tussen input- en outputfinanciering
- Beter begeleiding tot heroriëntering
- Meer investeringen van de overheid in het hoger onderwijs
- Toegankelijk en kwalitatief hoger onderwijs
- Gelijkwaardige financiering van hogeschool- en universiteitsstudenten

1. INLEIDING

Sinds de invoering van het nieuwe financieringsdecreet in 2008 werden verschillende maatregelen doorgevoerd met een grote impact op de financiering. Het integratiedecreet dat in werking trad vanaf academiejaar 2013-2014 hield de overdracht van de academische bacheloropleidingen van de hogescholen naar de universiteiten in. Dit zorgde voor een

overdracht van een groot aantal studenten van de hogescholen naar de universiteiten. Hierdoor moest ook het financieringssysteem aangepast worden, meer bepaald het onderlinge evenwicht van de onderwijssoevereïten tussen hogescholen en universiteiten¹. Naast deze ingrijpende operatie werden zowel het aanmoedigingsfonds (2014) als het rationalisatiefonds (2010) afgeschaft. Hier bovenop volgde in 2015 het bevrozen van de kliks, een onderindexering van de werkings- en investeringsmiddelen en verschillende andere besparingen².

VVS wil in dit standpunt dieper ingaan op de recente besparingen op het hoger onderwijs, op de onderfinanciering ervan en het financieringssysteem erachter. Daartoe vullen we de evaluatie van het financieringsdecreet door de regeringscommissarissen uit 2015 aan met onze eigen bevindingen. We toetsen ook de recente studiegeldverhoging af en zetten een eigen voorstel voor de financiering van ons hoger onderwijs uiteen.

2. SCHETS FINANCIERINGSSYSTEEM HOGER ONDERWIJS

2.1 ONDERWIJSSOKKELS

Het financieringsdecreet uit 2008 had als doel om het hoger onderwijs zo veel als mogelijk op één uniforme manier transparant te financieren en voorzag om die reden in één globale onderwijssoevereïten voor de hogescholen en universiteiten. Door de integratie van de academische bachelors van de hogescholen naar de universiteiten, kwam dit evenwicht echter in gevaar; er vond te veel interferentie plaats tussen de financiering van hogescholen en universiteiten. Om deze reden werd er in 2014 voor gekozen om de onderwijssoevereïten op te splitsen in drie deelsokkels: één voor de professioneel gerichte opleidingen aan de hogescholen (zonder de kunstopleidingen) (SOWprof2014), één voor de kunstopleidingen in de Schools of Arts (SOWhko2014) en één onderwijssoevereïten voor alle academische opleidingen aan de universiteiten (SOWun2014). Onder de laatste horen dus zowel de nieuwe geïntegreerde opleidingen als de reeds bestaande academische opleidingen.³ Deze onderwijssoevereïten krijgen middelen toegewezen op basis van een gesloten-envelopmethode waarbij de opgenomen studiepunten van de studenten per instelling en dus soekkel in rekening worden gebracht. Je moet als instelling wel minstens over 90.000 opgenomen studiepunten beschikken en daarnaast is het systeem ook degressief opgebouwd zodat de kleinere instellingen niet systematisch benadeeld worden.⁴

2.2 VARIABELE ONDERWIJSDLEN

Naast deze drie onderwijssoevereïten, bestaan er ook variabele onderwijsdelen voor de professioneel gerichte opleidingen aan de hogescholen (VOWprof2014), een variabel onderwijsdeel voor de kunstopleidingen in de Schools of Arts (VOWhko2014) (voor zowel de professionele als de academische kunstopleidingen) en een variabel onderwijsdeel voor alle academische opleidingen aan de universiteiten (VOWun2014). Deze variabele onderwijsdelen worden bepaald op basis van financieringspunten. De financieringspunten bestaan uit vier verschillende categorieën:

- Financieringspunten input
- Financieringspunten output
- Financieringspunten diploma
- Financieringspunten credits

¹ <http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/publicaties/Evaluatie-financiering-Hoger-Onderwijs.pdf>

² <http://www.vlor.be/sites/www.vlor.be/files/rho-rho-adv-1415-008.pdf>

³ <http://onderwijs.vlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/Evaluatie-financiering-Hoger-Onderwijs.pdf>

⁴ http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/beleid/Financiering/presentatie_financiering_2008.ppt

De eerste categorie houdt het aantal opgenomen studiepunten in waarvoor een student zich onder diplomacontract inschrijft in een initiële bacheloropleiding tot de eerste 60 studiepunten verworven zijn.

De tweede categorie draait rond de output van de instellingen, zijnde de verworven studiepunten. Vanaf het 61^e studiepunt van een student worden de middelen toegewezen op basis van de verworven studiepunten (als de student slaagt voor het studiepunt). Studiepunten toegewezen aan een student na deliberatie worden niet mee in rekening genomen.

De derde categorie houdt de berekening in van het aantal uitgereikte diploma's van de professionele bacheloropleidingen en van de initiële masteropleidingen, waarbij deze diploma's een bonus van 30 studiepunten genereren.

De vierde categorie, de financieringspunten credit, slaan op de creditcontracten. Deze worden enkel gefinancierd op basis van verworven studiepunten.

Bij de eerste drie categorieën wordt ook extra financiering voorzien voor studenten met een functiebeperking, werkstudenten en beursstudenten. Tot slot wordt per opleiding ook nog verrekend hoe duur ze uitvalt aan de hand van relatieve puntengewichten.

2.3 HET ONDERZOEKSGEDEELTE

Tot slot bestaan er nog twee sokkels voor het onderzoek aan de universiteiten; een globale onderzoekssokkel voor de universiteiten (SOZ) en een variabel onderzoeksdeel voor de universiteiten (VOZ). Het is belangrijk te weten dat er een principe geldt van een 55% onderwijs/45% onderzoek-financieringsverhouding. Wanneer het variabel onderwijsdeel vermindert of toeneemt, heeft dit een invloed op het variabel onderzoeksdeel, maar ook omgekeerd. Het onderzoeksdeel wordt dan in die mate aangepast zodat de verhouding 55/45 behouden blijft, dit geldt dus zowel bij verhogingen als verlagingen van het budget. De onderzoekssokkel wordt berekend op basis van het aantal doctoraten en het aantal publicaties. Het variabel onderzoeksdeel hangt af van het aantal bachelor- en masterdiploma's, doctoraatsdiploma's, publicaties en citaties en een parameter mobiliteit en diversiteit. Dit variabel deel is echter in elke universiteit buiten de UHasselt tot het maximum vervuld, zodat stijgende parameters niet langer financieel beloond worden⁵.

2.4 HET KLIKSISTEEM, WAT IS HET?

Vooraf de variabele onderwijsdelen bepalen de evolutie van de hoogte van de werkingsuitkering van elke instelling. De variabele onderwijsdelen evolueren onafhankelijk van elkaar op basis van een zogenaamd kliksysteem. Dit houdt in dat een variabel onderwijsdeel alleen kan stijgen of dalen wanneer het voortschrijdend gemiddelde van de voorbije vijf jaar qua aantal opgenomen studiepunten in dat onderwijsdeel met 2% of meer toeneemt of vermindert ten opzichte van vooraf bepaalde referentiepunten. Als dit het geval is, wordt het bedrag van het variabel onderwijsdeel het volgende begrotingsjaar met 2% verhoogd of verlaagd en "vastgeklikt". Met het integratiedecreet werd de werking van dit systeem grotendeels behouden⁶.

In tegenstelling tot de berekening van het variabele onderwijsdeel zelf, werkt het kliksysteem alleen op basis van studiepunten en niet op basis van financieringspunten. In de oorspronkelijke regelgeving was nochtans voorzien dat ook het kliksysteem vanaf 2014 zou overgaan op een systeem op basis van het aantal financieringspunten van een instelling in plaats van het aantal

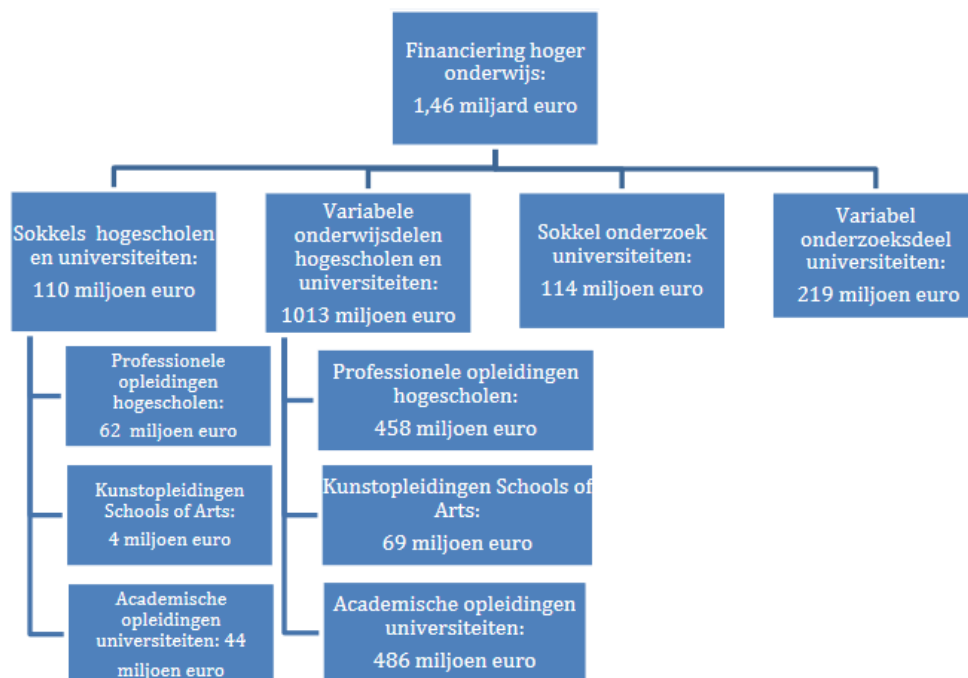
⁵ <http://onderwijs.vlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/Evaluatie-financiering-Hoger-Onderwijs.pdf>

⁶ <http://onderwijs.vlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/Evaluatie-financiering-Hoger-Onderwijs.pdf>

opgenomen studiepunten. Omwille van het risico op neveneffecten (zoals het mogelijk verlies van kliks of net meer kliks door bv. aanpassen puntengewichten) werd echter gekozen om het systeem niet om te vormen. Tot op vandaag wordt dus gewerkt met een kliksysteem op basis van het aantal opgenomen studiepunten.⁷

In onderstaande figuur vind je een overzicht van het financieringssysteem met de bedragen uit 2014 erbij. VVS bespreekt dit financieringssysteem verder onder punt 4 en geeft ook een eigen voorstel mee voor een nieuw financieringsmodel.

Schema: situatie 2014

Figuur 1. <http://onderwijs.vlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/Evaluatie-financiering-Hoger-Onderwijs.pdf>, pagina 19

3. VOORBIJE BESPARINGEN

3.1 SCHRAPPEN AANMOEDIGINGSFONDS & RATIONALISATIEFONDS

3.1.1 Aanmoedigingsfonds

Het aanmoedigingsfonds voor beleidsspeerpunten werd in 2008 in het leven geroepen om meer in te zetten op diversiteitsbeleid. Voor dit fonds werd in 2008 3 miljoen euro vrijgemaakt en zou vanaf 2009 6 miljoen vrijgemaakt worden. Met dit fonds kregen de instellingen de kans maatregelen te treffen voor de ondervertegenwoordigde studentengroepen in het hoger onderwijs. De middelen van dit fonds werden aanvankelijk verdeeld tussen de hogescholen en universiteiten en zouden vanaf een tweede periode in 2011 verdeeld worden op basis van resultaatsindicatoren. Deze resultaatsindicatoren draaiden rond de instroom, doorstroom en succesvolle uitstroom van studenten die ondervertegenwoordigd zijn in het hoger onderwijs. De

⁷ Idem.

instellingen werden naast de middelen van de overheid ook verplicht om zelf hetzelfde bedrag als de overheid te investeren, om te garanderen dat voldoende inspanningen geleverd zouden worden om de resultaten te halen⁸.

De overgang naar de fase waarbij de middelen verdeeld zouden worden op basis van resultaatsindicatoren werd echter niet ingezet omwille van verschillende redenen, zoals dat de indicatoren niet voldoende concreet benoemd werden en de monitoring van de resultaten niet adequaat opgevolgd werd. In 2014 besloot de regering om de middelen toe te voegen aan de variabele onderwijsdelen van de werkingsuitkering van de instellingen. Dit betekent dat deze middelen niet langer gekleurd zijn en dus ook niet specifiek opgevolgd worden⁹. Het aanmoedigingsfonds werd zodoende afgeschaft.

3.1.2 Rationalisatiefonds

Een tweede fonds werd bij het nieuwe financieringsdecreet in 2008 in het leven geroepen: het rationalisatiefonds. Deze extra middelen (5 miljoen per jaar) waren bedoeld om de efficiëntie en doelmatigheid van het hoger onderwijs te verbeteren en hiermee ook de kwaliteit van het opleidingsaanbod te verhogen. De bedoeling was om meer in te zetten op schaalvoordelen enerzijds en een betere aansluiting van het aanbod op het aanwezige personeel en de onderzoekszwaartepunten anderzijds. Daarnaast wou men de werkdruk van het personeel verminderen.

Reeds in 2010 werd echter door besparingen besloten om deze extra middelen voor de rationalisatie te schrappen, zodat deze middelen alleen in 2009 werden toegewezen aan de instellingen.

3.2 BESPARINGEN KLIKSISTEEM

De laatste tien jaar nam het aantal studenten in onze Vlaamse instellingen hoger onderwijs sterk toe. Het aantal inschrijvingen steeg van 108.922 studenten in 2005-2006 naar 234.256 studenten in 2013-2014. Het kliksysteem zou ervoor moeten zorgen dat deze groei gevolgd wordt door adequate financiering, door rekening te houden met het aantal opgenomen studiepunten, zoals uiteengezet in 2.4. Tussen 2011 en 2014 werden op basis van dit systeem kliks gerealiseerd, zowel naar verhogingen als verlagingen van het budget toe. Kliks die in 2015 zouden moeten zijn toegekend, werden echter niet toegekend omwille van besparingen. Doordat deze kliks niet werden toegekend, zijn ook de referentiepunten niet aangepast. Aangezien de klik niet werd gemaakt en de referentiepunten nog niet werden aangepast, had dit in 2016 moeten gebeuren. Ook in 2016 werd het kliksysteem echter niet toegepast omwille van besparingen.

In de begroting van 2017 werden de kliks opnieuw ingeschreven, maar dit compenseert de besparing van de voorbije twee jaren niet. Volgens onderzoek van de Gentse Studentenraad kostte het uitstellen van de kliks de instellingen 74 miljoen euro¹⁰.

3.3 ONDERINDEXERING

Sinds 2009 worden de werkingsmiddelen van het hoger onderwijs in Vlaanderen slechts gedeeltelijk geïndexeerd. De neergeschreven indexeringsformule wordt al jaren niet volledig

⁸ <http://onderwijs.vlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/Evaluatie-financiering-Hoger-Onderwijs.pdf>

⁹ Idem.

¹⁰ https://static1.squarespace.com/static/58d2f5d96a49634aacc47c7e/t/590245803e00be317ef59f0f/1493321104839/dossier_onderfinanciering.pdf

geïmplementeerd en door deze systematische onderindexering is er volgens de Vlaamse Interuniversitaire Raad ondertussen 389 miljoen euro minder toegekend aan de universiteiten en hogescholen dan bepaald was¹¹.

Dit brengt de onderwijsinstellingen ondertussen al sterk in de problemen, zeker inzake personeelskosten, die 80% van de werkingsmiddelen bedragen en de index uiteraard wel volgen. Ook de investeringsmiddelen worden niet naar behoren geïndexeerd. Zeker naar de infrastructuur van de instellingen toe wordt dit een heel groot probleem, aangezien de instellingen gemiddeld slechts voor 20% gedekt worden wat de noden van hun infrastructuur betreft¹².

3.4 OVERIGE BESPARINGEN

Daarnaast wil VVS nog wijzen op enkele bijkomende besparingen van de voorbije jaren zoals lineaire besparingen op o.a. de werkingsuitkeringen van de instellingen, besparingen op de sociale toelagen en het niet volledig uitvoeren van het ZAP-groeipad dat voorzien was om de integratie tot een goed einde te brengen. Deze andere besparingen vergroten de put van middelen die de instellingen zelf moeten proberen te vullen om de kwaliteit van ons hoger onderwijs niet te doen lijden.

4. EVALUATIE FINANCIERINGSSYSTEEM

In dit deel wil VVS stilstaan bij de conclusies van het rapport van de regeringscommissarissen en hier zelf ook eigen conclusies uit halen. We kijken in deze context ook naar één van de meest directe implicaties van de onderfinanciering voor studenten: de verhoging van het inschrijvingsgeld in 2014.

4.1 RAPPORT REGERINGSCOMMISSARISSEN

Het rapport¹³ geeft eerst een aantal beperkingen aan van het onderzoek op de implicaties van het gewijzigde financieringsdecreet. Eerst en vooral ging de hervorming van het financieringsdecreet uit van een sterk causaal effect op de instroom, doorstroom en uitstroom van studenten, in het bijzonder van degenen uit ondervertegenwoordigde groepen. Dit effect valt echter moeilijk duidelijk te onderzoeken, o.a. door de verschillende evoluties in ons hoger onderwijs zoals de veel hogere inschrijvingscijfers, integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten en de flexibilisering. Ook andere demografische en maatschappelijke bewegingen spelen mee in deze complexe context. Daarnaast geeft het rapport ook aan dat dit onderzoek eigenlijk te vroeg komt om de hervorming van de financiering goed te kunnen bekijken, ook door het integratiedecreet en de flankerende impact op de financiering. Tot slot is de data te beperkt gebleken om te onderzoeken¹⁴.

De evaluatie geeft aan dat de transparantie en, in het bijzonder, de complexiteit van het financieringssysteem in de gaten moeten worden gehouden. De hervorming naar de verschillende sokkels helpt in principe maar er moet worden opgelet dat er niet te veel uitzonderingen worden ingeschreven. De berekeningen op basis van zowel opgenomen als verworven studiepunten worden als positief ervaren omdat de flexibilisering zo in rekening wordt

¹¹<http://www.vlir.be/media/docs/Financi%C3%ABn/2016%2004%2025%20cijfers%20onderfinanciering%20hoger%20onderwijs.pdf>

¹² Idem.

¹³ <http://onderwijs.vlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/Evaluatie-financiering-Hoger-Onderwijs.pdf>

¹⁴ <http://onderwijs.vlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/Evaluatie-financiering-Hoger-Onderwijs.pdf>

gebracht.

Het systeem op basis van financieringspunten wordt als te complex bevonden volgens het rapport. De instellingen kunnen namelijk niet rechtstreeks de invloed van beleidsbeslissingen inschatten door de veelheid aan verschillende factoren. Anderzijds wordt het systeem van financieringspunten wel als belangrijk beschouwd om ook bij het kliksysteem toe te passen: zodoende worden de instellingen niet enkel op basis van instroom (studiepunten) gefinancierd. Het wordt dan ook niet positief genoemd dat het voornemen om ook de kliks op basis van financieringspunten te regelen, niet nagekomen werd. Een vaak gehoorde kritiek op het kliksysteem is dat dit systeem te traag werkt door het voortschrijdend gemiddelde. Indien de kliks de volgende jaren op een adequate manier worden toegepast, kunnen de grotere studentenaantallen en de hierbij nodige financiering echter dichterbij elkaar komen. Wat het financieringssysteem betreft, wordt ook de vraag gesteld of het behoud van de inputfinanciering voor de eerste 60 studiepunten, wel positief is naar heroriëntering toe. De instellingen krijgen zo immers geen incentive om studenten te heroriënteren vóór dit punt. Het aantal generatiestudenten dat geheroriënteerd wordt, stijgt wel maar hun aantal blijft laag.

Tot slot wordt ook kritiek gegeven op de inconsistenties over gekleurde middelen, zoals over de schrapping van bv. Het aanmoedigingsfonds. De evaluatie stelt zich dan ook de vraag of er geen gericht beleid nodig is voor studenten uit ondervertegenwoordigde groepen, omdat ook de financieringsbonussen geen duidelijke financieringsimplicaties hebben voor de instellingen¹⁵.

4.2 EVALUATIE VVS

Vanuit de visie van de Vlaamse Studenten is het van belang te kijken wat het financieringssysteem impliceert voor studenten en hun studievoortgang. Het doel van het hoger onderwijs is om een zo groot mogelijke gekwalificeerde en kwalitatief opgeleide uitstroom te behalen, waarbij de nominale studieduur, die drie jaar bedraagt voor een bacheloropleiding, wordt gerespecteerd. Dit wordt omschreven als de studievoortgang. De term studierendement kwantificeert dit door het aantal verworven studiepunten in verhouding te stellen tot het aantal opgenomen studiepunten per academiejaar.

Op dit moment bestaan er twee mechanismen die dat studierendement moeten bewaken, namelijk het leerkrediet en de studievoortgangsbewakingsmaatregelen. Deze mechanismen staan totaal los van elkaar en zorgen hierdoor voor een mismatch. Zo kan iemand zonder leerkrediet zitten en toch niet tegen de grens van de studievoortgangsbewaking gelopen zijn of omgekeerd.

Studievoortgangsbewakingsmaatregelen zijn de maatregelen die van kracht gaan indien studenten een laag studierendement hebben. Al deze maatregelen kaderen in het pedagogische beleid van de instelling. Decretaal staan deze maatregelen omschreven in artikel 52 van het flexibiliseringsdecreet. Het leerkrediet is een indicatie om te kijken of de student door de overheid financierbaar is of niet. Voor een meer uitgebreide uiteenzetting over de verhouding tussen studievoortgangsbewakingsmaatregelen en het leerkrediet verwijzen we graag naar ons standpunt flexibilisering¹⁶.

Het huidige probleem is dat de instellingen geen financiële incentive hebben om het studierendement van studenten al in het begin van hun studiecarrière zo hoog mogelijk te houden en, indien nodig, de studenten te heroriënteren. Binnen het kliksysteem om de variabele

¹⁵ Idem.

¹⁶ <http://www.vvs.ac/standpunt-flexibilisering-10-2-2016>

onderwijsmiddelen te verhogen, tellen immers alleen de opgenomen studiepunten, niet hoeveel er daarvan behaald werden. Hoewel de instellingen wel inzetten op snellere en proactieve begeleiding op basis van de studievoortgangssystemen, blijft de inputfinanciering heel belangrijk voor hun middelen.

Het aantal studenten binnen een instelling is immers belangrijk voor de sokkelfinanciering en de inputfinanciering tot het moment dat de student zijn eerste 60 studiepunten verworven heeft. De kost van een les in de aula blijft hetzelfde of er nu 10 studenten aanwezig zijn of de hele aula gevuld wordt met studenten. Hierdoor is het voor hen financieel niet voordelig om snel aan te sturen op heroriëntering, want dan zouden ze een student verliezen, die eigenlijk nog opbrengt in de sokkelfinanciering zolang de student nog geen 60 studiepunten heeft verworven.

Dit heeft als gevolg dat instellingen zoveel mogelijk studenten proberen aan te trekken en tijdens dat jaar financieel niet voldoende inzetten op een hoog studierendement, want er is voor de instellingen geen enkele incentive om het studierendement te bewaken. De instellingen worden niet beloond, indien ze de studenten laten heroriënteren. De oude instelling verliest met deze studenten hun overige inputfinanciering en krijgt hiervoor niets in de plaats terug. VVS is niet voor de afschaffing van de inputfinanciering, want ondanks de neveneffecten ervan geeft deze financieringswijze studenten de ruimte om fouten te maken. Een foutieve studiekeuze wordt niet meteen afgestraft. Dit financieringssysteem biedt studenten kansen. Toch pleit VVS voor een 'hervorming' van de inputfinanciering door de instellingen ook te belonen wanneer ze hun studenten heroriënteren, ook vóór ze die eerste 60 studiepunten verworven hebben. VVS stelt haar voorstel voor in punt 5.

4.3 WIE MOET DIT DAN BETALEN?

De Vlaamse Vereniging van Studenten erkent dat de beschreven besparingen het de instellingen moeilijk maken om voor meer studenten kwaliteitsonderwijs te blijven bieden. De instellingen hoger onderwijs zijn voor het grootste deel van hun inkomsten afhankelijk van de overheid. Daarnaast kunnen zij middelen vergaren door onderzoeksbeurzen binnen te halen, door samen te werken met privébedrijven, door de studenten inschrijvingsgeld te laten betalen en winst te maken op andere studentendiensten. Daarnaast kan meer samenwerking met privébedrijven gevoelig liggen omdat ons hoger onderwijs steeds objectief en neutraal moet blijven.

VVS kan door het bovenstaande begrijpen waarom de instellingen zich gedwongen zagen het inschrijvingsgeld op te trekken in het academiejaar 2015-2016 van 620 naar 890 euro (voor een standaardtraject van 60 studiepunten) maar kan hier niet mee akkoord gaan. Als studenten willen we benadrukken dat deze extra kost van 270 euro niet alleen op papier een extra drempel vormt voor studenten, in het bijzonder voor studenten uit ondervertegenwoordigde groepen. Het onderzoek van de Gentse Studentenraad gaf o.a. aan dat bijna 16% van de niet-beursstudenten van de respondenten aangeven dat het betalen van het inschrijvingsgeld een financieel probleem vormde voor hun ouders¹⁷. Voor 2,6% van deze groep was het betalen van inschrijvingsgeld zelfs een drempel om aan de studies te beginnen.

Voor de beursstudenten en bijna-beursstudenten bleek respectievelijk zelfs 6,1% en 5% aan te geven dat dit een drempel vormt, ondanks hun verlaagde inschrijvingsgeld. VVS wil dan ook extra aandacht vragen voor deze groepen. We benadrukken dat de groep bijna-beursstudenten onvoldoende werd uitgebreid naar aanleiding van de verhoging van het inschrijvingsgeld. Naast de verhoging van het inschrijvingsgeld komt het de laatste jaren ook vaker voor dat instellingen hun studenten naast alle gewoonlijke kosten voor hun opleiding vaak nog extra, soms forfaitair

¹⁷https://static1.squarespace.com/static/58d2f5d96a49634aacc47c7e/t/590245803e00be317ef59f0f/1493321104839/dossier_onderfinanciering.pdf

bepaalde, rekeningen toesturen.

Die verhoogde drempel vormt voor VVS daarom een risico op de toegankelijkheid van ons Vlaams Hoger Onderwijs, in het bijzonder voor de groepen die sowieso al twijfelen om verder te studeren. VVS vraagt daarom een neutraal onderzoek om het effect van de verhoging van het studiegeld na te gaan. Dit moet verder gaan dan een loutere evolutieschets van de inschrijvingscijfers aangezien deze door vele factoren beïnvloed worden zoals door demografische golven.

Hoewel dit verhoogde inschrijvingsgeld voor studenten een groot verschil maakt, blijkt uit een antwoord op een schriftelijke vraag aan minister Crevits dat deze maatregel de universiteiten 'slechts' zo'n 23 miljoen euro opgeleverd heeft¹⁸. Dit is uiteraard een enorme som, maar blijkt slechts een klein deel van de put te vullen die besparingen de voorbije jaren hebben geslagen.

Hoe moeten de instellingen dan zorgen voor kwalitatief en toegankelijk onderwijs, met respect voor de werkbaarheid voor hun personeel? Voor VVS is het antwoord duidelijk: de overheid is hiervoor verantwoordelijk. De overheid investeert in Vlaanderen terecht veel in haar onderwijs en specifiek hoger onderwijs; Vlaanderen is ontegenzeggelijk een kennismaatschappij en er bestaat nog een duidelijk tekort aan hoogopgeleiden¹⁹. De Gentse Studentenraad kreeg echter van meer dan 1500 studenten de duidelijke boodschap dat de overheid onvoldoende investeert in hoger onderwijs²⁰. VVS benadrukt dus dat er meer investeringen van de overheid nodig zijn; er mogen onder geen beding verdere verhogingen van het inschrijvingsgeld komen en er moet nagedacht worden over een nieuw financieringssysteem van het hoger onderwijs. VVS doet hiervoor een voorstel in deel 5.

5. VOORSTEL VVS

Het financieringssysteem is gebaseerd op inputfinanciering van de eerste 60 studiepunten van studenten, vanaf het 61^e studiepoint wordt gewerkt met outputfinanciering (aantal geslaagde studiepunten, diploma's en publicaties). Daarnaast ging ook de aangekondigde wijziging van de berekening van het kliksysteem op basis van studiepunten naar financieringspunten niet door²¹.

VVS wil daarom graag een nieuw financieringssysteem voorstellen. We streven naar een optimaal en transparant financieringssysteem dat inzet op heroriëntering en begeleiding. Als we dit willen bekomen, zijn we ervan overtuigd dat er een financieringssysteem moet zijn dat dit ook aanmoedigt. Nergens willen we beweren dat dit het enige juiste systeem is, noch dat het onfeilbaar is, wel maakt het hieronder voorgestelde systeem de principes duidelijk die we willen terugvinden in een geëvalueerd financieringssysteem.

Starten doen we in het eerste academiejaar van een generatiestudent. Tot op heden wordt deze student gefinancierd aan de hand van inputfinanciering. In ons voorstel is slechts 80% van het bedrag waarop de instellingen per student recht hebben, gegarandeerd. Bij dit voorbeeld gaan we uit van de situatie dat de student zijn initiële bachelor aanvangt voor de volledige 60

¹⁸ <http://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1205168>

¹⁹ <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002457/245752e.pdf>

²⁰ https://static1.squarespace.com/static/58d2f5d96a49634aacc47c7e/t/590245803e00be317ef59f0f/1493321104839/dossier_onderfinanciering.pdf

²¹ <http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/publicaties/Evaluatie-financiering-Hoger-Onderwijs.pdf>

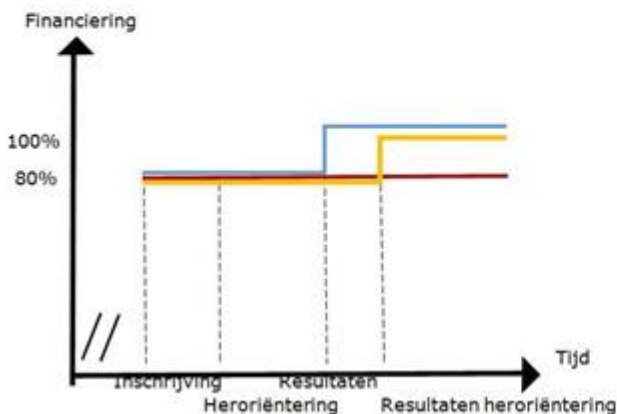
studiepunten. Indien de student slaagt voor 48 van de opgenomen 60 studiepunten, zal de instelling de overige 20% ontvangen.

Het systeem waarbij studenten die heroriënteren gedurende hun eerste jaar gefinancierd worden, blijft behouden, voor zowel de uitgaande als de inkomende instellingen. Beide instellingen zullen zeker 80% financiering ontvangen. Daarbovenop kan de uitgaande instelling tot een financiering van 100% opbouwen als de student succesvol is geheroriënteerd. De instelling waar de student naartoe gaat valt onder de basisregels zoals verder beschreven. Ook bij heroriëntering binnen de instelling gelden deze regels.

Rood = geslaagd voor minder dan 80% vd opgenomen studiepunten binnen 1 opleiding

Blauw = geslaagd voor meer dan 80% vd opgenomen studiepunten binnen 1 opleiding

Geel = geslaagd voor minder dan 80% vd opgenomen studiepunten, heroriënteert binnen 1 academiejaar

Volgens het huidige studierendement zal de instelling dus voor heel wat studenten slechts een financiering van 80% ontvangen (aangezien een aanzienlijk deel van de studenten geen 48 van de 60 studiepunten haalt). Dit moet echter gecompenseerd worden in het tweede academiejaar van de generatiestudent. Als we met ons voorbeeld verder gaan, dan zal de instelling van de student die in zijn eerste academiejaar voor minder dan 48 studiepunten geslaagd is en na het eerste academiejaar succesvol is geheroriënteerd, alsnog de overige 20% van de inputfinanciering ontvangen. Indien de student niet geheroriënteerd wordt, maar er gedurende het tweede academiejaar in slaagt om de volle 100% of 60 studiepunten te behalen, die tot zijn initiële eerste bachelorjaar behoren, dan zal dit ervoor zorgen dat de instelling van de student eveneens de overige 20% van de inputfinanciering ontvangt.

Het net gegeven voorbeeld gaat echter uit van een ideale situatie waarbij de student zijn studies aanvangt voor de volle 100%. Dit is echter niet altijd het geval en omdat het financieringssysteem de flexibilisering niet mag afremmen, moet er kunnen afgeweken worden van dit voorbeeldtraject.

VVS stelt dan ook voor om bovenstaande regeling te laten gelden voor iedere student die minimaal 54 studiepunten opneemt. Hierbij wordt dan ook proportioneel 54 studiepunten gelijkgesteld aan 100%, de student slaagt dan voor 80% bij 43 behaalde studiepunten. Voor studenten met een functiebeperking die ervoor kiezen minder studiepunten op te nemen, wordt er een uitzondering gemaakt op het systeem. Zij zullen namelijk gefinancierd worden tegen 100% inputfinanciering zoals voorgeschreven in het huidige financieringsdecreet. Voor werkstudenten, topsportstudenten en andere erkende groepen studenten die minder studiepunten opnemen om hun studie te kunnen combineren met andere zaken, moet het

systeem verder verfijnd worden. De financiering naar de instellingen kan geen negatief effect hebben omdat de student zich inschrijft onder een bepaald statuut. Op deze wijze willen we als VVS de instellingen via het financieringsmodel veel sterker stimuleren om in te zetten op begeleiding en heroriëntering.

We zijn er ons echter als studenten van bewust dat een intensieve, constructieve en kwalitatieve begeleiding een grote personeelsinzet van de instellingen vraagt. Daarom pleiten we er ook voor dat indien hier geen extra middelen voor voorzien worden, de resterende 20% die wordt toegekend bij een succesvolle heroriëntering of het succesvol behalen van het eerste jaar van de initiële bachelor wordt opgetrokken naar 30%. Dit zodat ook de nodige financiële middelen worden voorzien om de student kwalitatief te omkaderen. Meer begeleiding en een kwalitatieve en positief aanmoedigende studievoortgangsbewaking zijn voor VVS immers de enige oplossing om het financieren van de instellingen in een minder competitieve sfeer te laten verlopen, waarbij de aandacht gaat naar het belang van de student en de maatschappij bij kwalitatief hoogopgeleiden.

6. GELIJKWAARDIGE FINANCIERING VOOR DE STUDENTEN VAN HOGESCHOLEN EN UNIVERSITEITEN

Ten slotte vraagt VVS ook om hogeschool- en universiteitsstudenten op gelijkwaardig niveau te financieren. Beide groepen studenten hebben immers een groot maatschappelijk belang en het is voor VVS evident dat ze op een gelijkwaardige manier worden gefinancierd. VVS vraagt dan ook respect voor het academisch karakter van de universitaire opleidingen en het professionele karakter van de hogeschoolopleidingen en de unieke noden die hieruit voortkomen. In het verleden werden al acties georganiseerd rond dit thema. Uit meer dan twintigduizend handtekeningen, verzameld door de Vlaamse Hogescholen Raad, konden we een eenvoudige conclusie trekken: alle Vlaamse studenten — ongeacht hun instelling — zijn begaan met de financiering van hun onderwijs en dat van hun collega's. Ongelijkwaardige financiering van hogeschoolstudenten en universiteitsstudenten is voor VVS dan ook onaanvaardbaar.

7. CONCLUSIE

Als Vlaamse Vereniging van Studenten willen we graag duidelijk onderlijnen dat het hoger onderwijs een investering moet zijn in de toekomst van onze kenniseconomie. De voorbije jaren volgden de besparingen zichzelf echter in hoog tempo op en de instellingen hoger onderwijs krijgen het steeds moeilijker kwaliteitsvol onderwijs aan te bieden met minder middelen. VVS benadrukt dat de rekening niet doorgeschoven moet worden naar de studenten en verdere verhogingen van het inschrijvingsgeld moeten dan ook ten alle koste vermeden worden om de toegankelijkheid van ons onderwijs niet op het spel te zetten. Er is vandaag wel een duidelijk probleem met de manier waarop ons hoger onderwijs gefinancierd wordt in een sterk competitief systeem waar elke instelling het hoogste aantal studenten moet aantrekken om een groter deel van de koek te krijgen.

VVS pleit daarom voor een nieuw financieringssysteem waarin studenten de kans behouden om te herkansen maar waarin wel meer wordt ingezet op outputfinanciering. We leggen ook de nadruk op sterke studiekeuzebegeleidings- en heroriënteringstrajecten en het financieringssysteem moet dit over de instellingen heen ook ondersteunen.

De Vlaamse Studenten verdienen adequate en gelijkwaardige financiering voor kwalitatief en toegankelijk onderwijs. De instellingen kunnen dit niet blijven voorzien met minder middelen voor meer studenten en als studenten scharen we ons dan ook sterk achter de vraag om in het volledige hoger onderwijs te investeren in plaats van te besparen.